

2015 | 4 **VPWinfo.nl**

Kwartaalblad van **VPW Nederland** Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht | T 030 293 33 15 | E info@vpwinfo.nl | I www.vpwinfo.nl

Menswording

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Geburtshelferin

Tijdens een conferentie in Aken waar pastorale werkers elkaar ontmoetten werd ik getroffen door een woord dat door Duitse collega's werd ingebracht om ons beroep van pastoraal werker te duiden. *Geburtshelferin*, vertaald betekent het vroedvrouw maar het kan ook kraamzorg betekenen. Waarom raakte dit woord me zo ineens? Nog steeds ligt in deze Advents tijd van hoop en verwachting het schrijven van Franciscus *Evangelii Gaudium*, over de vreugde van het evangelie op mijn bureau. Die vreugde, die begon met de geboorte van dat kleine kind in de kribbe; arm ter wereld gekomen ergens tussen de herders in het veld, de armen van die tijd. Wel met de engelen, die ons vanaf het begin laten delen in de vreugde van dit nieuwe leven. Misschien beseffen we te weinig dat met de geboorte van Jezus de bevoorrechte plaats van de armen al wordt meegegeven. Het is m.i. deze verkondiging die niet genoeg bekend gemaakt kan worden. Wij zijn als pastoraal werkenden bezig om het kind in de kribbe te helpen om geboren te worden in de harten van mensen. Het gaat steeds opnieuw om deze menswording en dan niet alleen met Kerstmis maar het hele jaar door. Het is ook net als kraamzorg. Mensen, gelovigen laten ontdekken wat ze nodig hebben om ook bij zichzelf die nieuwe menswording te kunnen voltrekken. Hoe ze met nieuwe ogen kunnen leren zien. Zien dat de armen van onze samenleving net zoveel mens zijn als wij. Dat ongeacht hun situatie zij volwaardige en volmondige mensen zijn. Zij evangeliseren ons. Ja een vluchteling is een mens net als ik. Pastoraal werkenden zijn samen met hun gewijde collega's niet alleen in staat om deze menswording ieder jaar opnieuw te doen plaatsvinden; zij blijven als een goede kraamzorg ook in de buurt en begeleiden.

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Elly Bus,
Mirjam Dirx, John Hacking, Jan Houben,
Geert Rozema, Jeroen van Lente.
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirx
't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch.

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de betreffende auteurs aangeleverd.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140.
- De contributie bedraagt € 140 voor wie 0,7-1 fte en € 70 voor wie tot 0,7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

- op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.
- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzeggertijd van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensionoord
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie – VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 030 - 293 33 15, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur
  - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
  - M.D. Dijkman (vice voorzitter), Kerkstraat 19, 6041 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
  - J. Deckers (secretaris), Sophiastraat 1, 5671 XJ Nuenen (040-2845855), j.deckers@onsnet.nu
  - T. Halin (penningmeester), Kikkervee 405, 3205 XD Spijkenisse, penningmeester@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H.J.M. v.d. Bunt-Koster, J. van Diepen, M.D. Dijkman, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, K. Kint, L. Mesman, J. Rens, M. Sanders.
- Financiële administratie • Bosman Financiële Dienstverlening.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, J. Franken, L. Geurts (voorzitter), T. Halin, J. Rens, H. van Schalkwijk, W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV).
- Website www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: N. Bouma, Traambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29 / 025 169 046 kikikint@xs4all.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkring of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Dit nummer van VPWinfo verschijnt vlak voor Kerstmis, het feest van de Menswording. In de redactie vroegen we ons af hoe 'menswording' gestalte krijgt in onze tijd, in onze samenleving, in onze beroepsgroep. Kijken we naar de wereld om ons heen met de enorme problemen waarvoor we ons geplaagd zien, dan rijst de vraag: hoe kun je hier mens worden? Als vluchteling, psychiatrisch patiënt, of 'gewoon' als iemand die zijn/haar eigen knopen van het leven te ontwarren heeft. Blijkbaar gaat 'menswording' niet vanzelf, maar blijkt het een hele bevalling te wezen. En toch kunnen we het niet laten en blijven we er naar verlangen mens te worden zoals we ten diepste zijn bedoeld. Over de spirituele kant van dit verlangen schrijft zuster Scholastica. Ook in het artikel van Meike en Jos Hettinga gaat het over menswording, maar dan heel concreet.

Bij zijn werk in de psychiatrie is Roy Clermons zelf in de spiegel van menswording gaan kijken. Jan Hopman vertelt over zijn werk met vluchtelingen. En tot slot krijgt het verlangen om mens te worden vorm in de bijdrage van Barbara Koning die als geestelijk begeleider werkt met dromen.

De bijdrage van Stefan Mangnus zet deze vijf verhalen in het licht van het mysterie van menswording, dat we met Kerstmis vieren.

Na deze inspirerende en bezonnen bijdragen klinkt in de rubriek *Op Stap* hetzelfde thema nog eens door in de filmrecensie van Marjeet Verbeek. De kleur verandert dan in satirisch.

DE PRAKTIJK

- 4 Menswording**
Zr. Scholastico ocs
- 6 Telkens weer in ieder van ons**
Jos Hettinga en Meike Hettinga
- 10 God in de verdrukking!**
Roy Clermons
- 12 Ik was vreemdeling**
Jan Hopman
- 14 Gelijkenissen in de nacht**
Barbara Koning

DE REFLECTIE

- 16 Het geheim van de menswording**
Stefan mangnus OP

DE RUBRIEKEN

- 8 Gelezen**
Waar blijft de kerk?
Gedachten over opbouw in tijden van afbraak
Jan Franken
- 13 Nieuws uit de VPW-en**
(zie ook pagina 20 e.v.)
Jan Franken
- 24 Column Rob Lijesen**
Joyeux Noël

16-18 november in Aken

- 8 Impressie congres**
Herausforderungen
und Entwicklungen
unseres Berufes

Wiel Hacking

Op stap naar...

- 19 Een gloednieuw testament**
over menswording

Marjeet Verbeek

Menswording

Ooit, begin jaren tachtig was ik, op een stralende augustusdag, in de Eucharistieviering bij de monniken in Zundert. Aan het eind van die viering overkwam mij de gedachte: “Zo kan ik mens worden!” Toen mij gevraagd werd om dit artikel te schrijven, kwam onmiddellijk deze herinnering bij mij boven en ontvouwde zich als een blad beschreven met levende woorden.

Het decorum verbeeldde mijn diepste – nog ongeweten – verlangen. Het opende mij voor dat heel persoonlijk appèl op mijn vrijheid. Die ontmoeting met de geliefde Ander liet sporen in mij achter: een diep geweten uitnodiging die me deed herademen, een levende stilte, een besef te staan op heilige grond. Die plek daar in het koor heb ik nog enkele keren gezien, maar ben er uit ontzag nooit meer gaan staan.

Vacare Deo Intens bewogen voelde ik dat liturgie vieren en mens worden bij elkaar horen. Dat is uiteraard geloofstaal. Hoewel ik dat ‘vieren’ al lang deed, was dit toch nieuw voor mij. Dit was een gegrepen worden waar ik eigenlijk niet meer onderuit kon. Hoe dit vorm geven? De uitnodiging was niet: “Word Trappistin”. Nee, veel oorspronkelijker: “Zo kan ik mens worden!” Stilaan brak in mij het besef aan, dat het mijn verlangen is dat mijn hele leven liturgie zou zijn, ingelijfd in de viering van het Verbond van de Ene met ons, vervuld in de persoon van Jezus Christus onze Heer. Een volgende stap in dit zoekproces overkwam mij bij een zonsondergang. Op het eind van een gewone werkdag op weg naar huis werd ik door de schittering ervan aangegrepen. Er overviel me een zo’n diepe vrede, dat ik verbaasd, verwonderd en ontroerd me afvroeg: “Wat gebeurt er in mij?” Ik ging zelfs langs de weg staan op een rustige plek om die ervaring- groter dan mijzelf- ruimte te geven! De aanwezigheid van deze ontmoeting

is lang voelbaar met me meegegaan en maakte mij tot een ander mens. Dat bleef ook voor mijn omgeving niet onopgemerkt. Een stem in mij zei: “Hooft het contemplatieve leven niet bij jou?”

Vacare Deo, vrij zijn voor God, ja dat was het! Maar waar en hoe? Een leven geborgen en verborgen, gegeven aan het Geheim van de Levende, die mij zo had geraakt. Ik had dromen over wat speelt in het nachtelijk duister in mijzelf. Ook dat hoort bij “Zo kan ik mens worden!” De Christusfiguur in de Olijftuin trof mij bij een bezoek aan het Museumpark Oriëntalis in Groesbeek. Gods vingerwijzing leidde mij naar de Trappistinnen, toen nog in Berkel- Enschoot, nu in Arnhem's buitengebied. In 1984 trad ik daar in met al deze aanwijzingen om “Zo mens te kunnen worden”. Wat gaat dat betekenen?

Barmhartig hart Ik klopte aan de poort aan en werd gastvrij ontvangen. Als een arme pelgrim werd ik opgenomen in een gemeenschap van gelijken, waarin een herbergzaam, barmhartig hart woont. Dit besef ik nu, toen nog niet half. God is barmhartigheid, misericor-

Zr. Scholastica ocsa
van Abdij Koningsoord
in Arnhem

DE PRAKTIJK

dia. In zijn Zoon Jezus Emmanuel, – God redt, God met ons – , wordt Hij zichtbaar en tastbaar, een gelaat bewegend tot in het diepste van zijn hart om onze ellende, miserie. Hij bekleedt zich ermee tot in de dood, is solidair met ons tot in het eind. Want die Liefde is alleen gawe en uiterst kwetsbaar tegelijk: ze kan worden afgewezen, gedood. Op Paasmorgen heeft de Vader laten zien dat deze Liefde sterker is dan de dood. In Geestkracht leeft Jezus, de dood voorbij. Het is die barmhartigheid waarin we echt tot leven komen, vrij worden voor God. Zo leven werkt aanstekelijk, scheidt broederen en zusterschap. Leven van en uit Gods barmhartigheid is mens- worden als Jezus een leven lang. Mijn hart ruim laten worden door de adem van de Geest, die liefde is. Mens van aarde worden, die zich door de hemel bemind weet. Dit aanleren, want we zijn het in onze ellende vergeten, is het eigenlijke werk in het dagelijks leven van de gemeenschap, die leeft onder de Regel van Benedictus en de herderlijke zorg van een abdis. In zo'n klimaat kan ik mijn gebroken relaties, met mezelf, met God, met al wat leeft op het spoor komen, onder ogen zien en toevertrouwen aan de Barmhartige. Zo word ik gered uit mijn ellende en bevrijd tot mijn oorspronkelijkheid in Gods ogen.

Gast ontvangen Met Kerstmis vieren we dat God in Jezus, Zijn Zoon, mens is geworden. Een leven uit barmhartigheid, in barmhartigheid. Een levende lofzang voor de Ene. Niet alleen toen in Bethlehem, maar ook nu. In ieder mens die daarvoor openstaat wordt Christus – dit onstuitbaar leven uit de Geest – geboren. Gastvrijheid is een belangrijke waarde in monastiek leven. “Alle gasten die aankomen moeten worden ontvangen als Christus zelf, want eens zal Hij zeggen: “Ik kwam als gast en ge hebt Mij opgenomen”(RB 53,1).

We mógen herberg zijn! Maar herken ik de Heer? In welke gestalte klopt Hij aan? Mijn broeder of zuster, die verlangt en zoekt naar of worstelt met vrijheid, verbondenheid, echt leven, stilte, God. De mens die het niet meer weet, maar toch hoopt op een lichtpuntje. De zwerver, vreemdeling of vluchteling, die nergens meer thuis is, maar blijft verlangen naar ‘ergens-thuis’. Mensen op zoek naar hun innerlijke bron of naar een plek om even geborgen te zijn of naar een gemeenschap als vindplaats van God. Kortom, mensen die zoeken naar een plek, waar liefde is, waar ze mogen zijn wie ze zijn.

In barmhartigheid mensworden

Herberg Onze cultuur houdt ons af van waarachtig leven, versnippert de aandacht, dooft verlangens en kweekt dwingende behoeften. Het vraagt een bewuste sprong om tegen deze verdrukking in te kiezen voor de ruimte van een herberg, waar anders geleefd wordt en waar de vreugde van het evangelie centraal staat. Bij hun vertrek zeggen gasten vaak dat zij dankbaar zijn en zich meer mens voelen, bemoedigd en gesterkt om verder te gaan. Voor een korte tijd mochten zij met ons de ervaring opdoen om samen onderweg te zijn in stilte en rust, viering en gebed, in het genieten van de omringende natuur en in een sfeer van een hartelijke verbondenheid.

Telkens weer in ieder van ons

Daar waar mensen geboren worden, daar is menswording een dagelijkse praktijk en krijgt het pastorale werk een nieuwe laag. Jos en Meike Hettinga, twee pastoraal werkers, vader en dochter, gingen samen in gesprek over de generatie die na hen komt.

In een spoor van oude dromen Jos: Toen Meike geboren werd, zetten wij op haar geboortekaartje een tekst van Huub Oosterhuis, uit een lied dat we in die tijd graag zongen: “Smeed je ziel, mijn dochtertje in vuur, – koester hoop en liefde – want de lange duur – heeft zovelen al gebroken – maar jij gaat – in een spoor van oude dromen – naar een nieuwe dageraad.” Het zijn woorden die ons, mijn vrouw en ik, nog steeds dierbaar zijn: dat we willen gaan in “een spoor van oude dromen”. Een verlangen dat steeds weer opnieuw inhoud moet krijgen in ons leven, met onze verschillen; ook in mijn ouder worden en het moeten-loslaten: dat we willen blijven gaan in een spoor dat wij niet hebben uitgevonden, maar dat al zoveel mensen voor ons en zoveel mensen naast ons proberen te gaan. Toen Cathelijne, ons eerste kleinkind, geboren werd, kwamen die woorden van dat geboortekaartje weer naar boven. Aan de ene kant was er de intense blijdschap om dit nieuwe leven, maar ook het geluk om ‘de geboorte van de opa en oma’. Ook wij

werden op de een of andere manier andere mensen. Opnieuw was er dat geloof dat *niemand weet wat leven is, alleen dat het gegeven is*. Een jaar later werd Koen geboren, zoon van onze tweede dochter. En een half jaar geleden, Mare, het tweede dochtertje van Meike en Erik. Ze hebben een nieuwe push gegeven in ons meer mens worden, in ons verder gaan in een spoor van oude dromen, in onze uitdaging om hoop en liefde te koesteren in een wereld waar zo vaak mensen de moed in de schoenen zinkt.

Meike: Toen onze dochters geboren werden, hebben Erik en ik op hun geboortekaartjes ook een citaat gezet uit een tekst die we mooi vonden. Het gedicht op mijn eigen geboortekaartje is altijd met me meegegaan, voor mijn gevoel, als iets dat me kracht geeft. Dat wilde ik mijn dochters ook geven. Voor Cathelijne is dat *Vonkje van Hoop*, voor Mare *Soms breekt uw licht*. Vreemd genoeg vind ik het nu al passen. Cathelijne is een pittig meisje vol vuur. Mare is een zacht, vrolijk kindje. Als ze lacht licht de kamer op.

Het leven met twee kleine kindjes is druk. Soms is het lastig te combineren met een baan in het pastoraat. Ik ben soms wat minder flexibel dan mijn collega's. Toch heb ik de geboorte van mijn dochters ook ervaren als een verlichting. Ik vind het een bevrijding dat ik nu niet meer het belangrijkste in mijn leven ben. Het is nu niet meer mijn belangrijkste taak om mezelf te ontplooiën, of alles uit mijn leven te halen wat er in zit. Nu is het vooral belangrijk dat ik er ben voor hen op de manier die bij mij en bij hen past. Ik vind het fijn om te zien hoe thuis en veilig ze zich voelen. Niet alleen bij ons, maar ook bij onze ouders.

Jos Hettinga

was tot zijn pensioen pastoraal werker in het bisdom Utrecht

Meike Hettinga

werkt als pastoraal werkster in de Parochie Paus Johannes XXIII in Houten

DE PRAKTIJK

Jij die mij ik maakt Jos: Vertederd kijk ik steeds weer naar die kleine mensjes, hun groei en uitbloeien tot hele eigen mensen. Kinderen die mijn leven en bestaan bevestigen, dat ik er mag zijn, nu als opa. Het zijn niet alleen de drie kinderen die van harte omarmd en aanvaard worden; het zijn ook die drie kinderen door wie ik mij opnieuw aanvaard weet. Dank dat het niet ophoudt, dat er steeds weer een nieuw mens is, een “jij die mij ik maakt”. God-dank.

Heerlijk is het om te voelen dat deze kinderen zich ook bij opa en oma al gauw vertrouwd voelen en dat ik mee kan helpen een veilige schuilplaats voor hen te zijn. Ik geniet van de wekelijkse opadag, van de lol, het samen spelen, de gulle lach die mij zacht maakt. Tegelijk voel ik ook de pijn, als het kind zich zichtbaar onprettig voelt door haar maagkrampjes, tandjes die doorbreken of vanwege een confrontatie met iets engs. En natuurlijk maak ik me ook zorgen over de vraag: In welke wereld zullen deze kinderen en hun kinderen opgroeien? Hoe kan onze aarde “ons gemeenschappelijke huis” blijven? De zorg voor een gezond milieu, voor meer gelijkheid in onze wereld krijgt een diepere kleur sinds ik kleinkinderen heb.

Meike: Ik merk soms wel dat dingen waarmee ik in mijn werk wordt geconfronteerd, scherper binnenkomen. Wanneer ik met Allerzielen op de begraafplaats de graven van kinderen zegen of de graven van ouders met nog jonge kinderen, dan ben ik me extra bewust van de kwetsbaarheid van onze levens, van onze band. Het maakt me soms tegelijk bang en dankbaar. Bang om mijn kinderen ooit los te moeten laten. Dankbaar voor de liefde en de verbondenheid die er is. Daarnaast voel ook ik in grotere mate de verantwoordelijkheid om goed te zorgen voor de wereld die ook de wereld van mijn kinderen is. Al gaan die grote zorgen soms verloren in de kleine zorgen van alledag.

niemand weet wat leven is,
alleen dat het gegeven is

Spoor zoeken op eigen wijze Jos: Wat hoop ik intens dat ook onze kleinkinderen uitgroeien tot mensen die zich veilig voelen in onze wereld, zodat ze kunnen uitgroeien tot eigen mensen met eigen kleur en gezicht. Ik hoop dat we hen niet overladen met onze eigen verwachtingen, maar dat ze hun dromen en verlangens op eigen manier vorm kunnen geven. En ik hoop dat die geborgenheid en veiligheid van deze jaren hen ook sterk maakt om straks in de lange duur van onze tijd hoop en

liefde te blijven koesteren. Dat het hen vertrouwen geeft en weerbaar maakt om mee te bou-

wen aan een bewoonbare wereld. En dat ze daarmee blijven spoor zoeken, op eigen wijze verder gaan in het spoor van oude dromen. En ik hoop dat ze dat spoor ook herkennen in het verhaal van Jezus die onze hoop en liefde gloed geeft.

Meike: Ik kan me nog goed herinneren dat ik net zwanger was van Cathelijne. Het was advent. Ik was zelf zo vol van verwachting. Vol van dromen en van hoop, van nieuw leven. Toen mocht ik het Magnificat lezen. Ik denk niet dat er ooit een Bijbeltekst zo is binnengekomen. De hoop was mijn hoop; de vreugde was mijn vreugde. Ik denk niet dat advent en kerst sindsdien ooit hetzelfde zijn geweest als daarvoor. Het is alsof het dichterbij komt. Hoop en vreugde, en tegelijkertijd kwetsbaarheid. Kwetsbaarheid die je ontwapent, zoals mijn kinderen dat zo doeltreffend bij mij kunnen doen. Als ik boos wil worden op Cathelijne en ze iets zegt dat zó schattig is dat mijn woorden uit mijn mond worden geslagen. Als Mare naar me glimlacht, terwijl ik met grote tegenzin een enorme poepbroek sta te verschoenen.

Jos en Meike: Wat ons betreft kan God zeker geboren worden en gebeurt dat in zekere zin in ieder van ons.

Waar blijft de kerk?

Gedachten over opbouw in tijden van afbraak

Prof. Dr. E.P.N.M. Borgman

Uitgave: 2015 Adveniat, Baarn, in samenwerking met Halewijn Uitgeverij, Antwerpen

Waar blijft de kerk? van Erik Borgman gaat over de kerk zeker, maar veel meer nog lees ik het als een boek dat gaat over ons, over mij als katholiek gedoopte gelovige. Het boek is een oproep om kleur te bekennen, om het geloof in de Gezalfde Jezus serieus te nemen, om samen kerk te zijn. Het gaat over wie en wat God is en wat het betekent om in Hem te geloven. Erik Borgman beschrijft dat proces op een inspirerende en confronterende manier. Hij laat Oude en Nieuwe Testament spreken en laat regelmatig Paus Franciscus aan het woord. En daarnaast komen bemoedigende initiatieven als San Egidio, de voedselbank, restaurant *Geef*, de zelf gebouwde kerk in het vluchtelingenkamp bij Callais en andere voorbeelden in het boek voorbij. Het boek is zijn geloofsbelijdenis.

Het gaat om een kerk die de tekenen van de tijd onderzoekt en interpreteert in het licht van het Evangelie, het gaat om een responsieve kerk, een kerk die weer ontvangt: de signalen van de Geest. Het gaat om maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen en tegelijkertijd om contemplatie, om gebed. Juist in de huidige moeilijke omstandigheden is dat cruciaal: “Christus, de hoop op de heerlijkheid

is in ons, daar blijft kerk”. Geloof begint met het inzicht in een impasse te verkeren en redding nodig te hebben, Borgman wijst op de rol van de stilte en de ruimte die nodig is om de Geest de mogelijkheid te geven zich te melden. Borgman benadrukt dat het gaat om de situatie vandaag zoals die is en om die in al zijn aspecten serieus te nemen. De situatie als roeping, als je accepteert dat het jouw probleem is, komt er misschien een oplossing en mag je daarin een rol spelen. Hij citeert Paus Franciscus uit *Evangelii Gaudium*: “Meer dan door de angst iets verkeerd te doen, hoop ik dat de kerk zich laat leiden door de angst opgesloten te blijven in de structuren die een vals gevoel van zekerheid geven binnen regels die ons hard doen oordelen, met gewoonten die ons een veilig gevoel geven terwijl aan onze deur mensen sterven van de honger en Jezus niet moe wordt tegen hen te zeggen: ‘Geven jullie hun te eten’ (Marcus 6,37)”. Volgens paus Franciscus komt vanuit de armen en buitengeslotenen het perspectief aan het licht van waaruit God alle dingen nieuw maakt. Profeet zijn betekent dat je ruïmoer veroorzaakt, dat wordt uitgewerkt aan de hand van het leven van de vermoorde aartsbisschop Oscar Romero van San Salvador. En de rol van religieuze bewegingen die de levende Jezus proberen te vinden door op de actuele situatie in te spelen. En die vandaag de dag van de paus de opdracht krijgen om de wereld

wakker te schudden: “Wake up!”. Het boek gaat ook over een kerk die de verrezen Gezalfde volgt naar de plaatsen waar Hij zich klaarblijkelijk ophoudt, de plaatsen waar barmhartigheid gebeurt. Wanneer stond je op de uitkijk? Wanneer ontving je iets heel fundamenteels? Over het fundamentele belang van de eucharistie waarvan Augustinus uitlegt “dat we in de eucharistie dankzeggen voor wat we al ontvangen hebben en er zo meer de ontvangers van worden. We danken dat we met God verbonden zijn en worden zo opnieuw het lichaam van Christus, die ons met God verbindt. Wij doen dit, benadrukt paus Johannes Paulus II in *Ecclesia de eucharistia*, in naam van de hele kosmos.” Borgman vervolgt “In de encycliek *Laudato si* citeert paus Franciscus zijn voorganger Benedictus XVI en voegt toe: In de eucharistie is de volheid al bereikt: zij is het levende centrum van het universum, de overstromende kern van de liefde en van het onuitputtelijk leven. Verenigd met de geïncarneerde Zoon, die aanwezig is in de eucharistie, brengt de hele kosmos dank aan God.”

Voortdurend komen aan bod de liefde als dragende grond van onze verbondenheid en “dan verschijnt honger als vraag om eten, dorst als vraag om drinken, vreemdelingschap als vraag om herbergzaamheid, naaktheid als vraag om kleding, ziekte als vraag om zorg, gevangenschap als vraag om solidariteit”. Het gaat om de

16-18 november in Aken

door Jan Franken

Impressie congres Herausforderungen und Entwicklungen unseres Berufes

Het was een hartverwarmende, inspirerende en ook verrassende ontmoeting in Aken. Zo'n vijfenzeventig pastorale werkers en werksters uit Duitsland, Oostenrijk, Luxemburg, België en Nederland waren bijeen om ervaringen en inzichten uit te wisselen over de uitoefening van hun beroep.

Dat gebeurde op maandagmiddag in gespreksgroepen rond Sozialpastoral, rond jonge volwassenen op de campus van de universiteit van Aken, rond Citypastoraat, rond rouwverwerking en rond leiding geven in de parochie.

's Avonds werd op speelse manier met elkaar kennis

gemaakt door het beantwoorden van vragen over de uitoefening van je beroep, over je verhouding tot de bisschop, over je tevredenheid tijdens de laatste werkweek. Bij elke vraag moest je kiezen uit een van de vier hoeken van de zaal; en vervolgens een praatje aanknopen met de mensen die dezelfde keuze hadden gemaakt.

Op dinsdag werd in verschillende gespreksgroepen uitvoerig van gedachten gewisseld over verschillende vragen: de spanningsverhouding tussen leken als beroepskracht en leken als vrijwilliger; reacties op veranderingen in het zoeken naar zingeving; de spanning tussen de verwachtingen vanuit het bisdom ten aanzien van pastoraal werk(st)ers en hun eigen beroepsidentiteit. Zelf had ik gekozen voor het onderwerp over het zoeken naar zingeving. Er werd onder andere vastgesteld, dat het zoeken naar zingeving sterk aanwezig is onder mensen van vandaag, maar dat zij de antwoorden niet verwachten van de zijde van de kerk. Daarom zou het een flinke verandering van perspectief inhouden, wanneer de kerk niet zozeer grossiert in antwoorden, maar zich con-

centreert op het stellen van vragen. Ook kan geconstateerd worden, dat de christelijke waarden in bepaalde gevallen meer buiten dan binnen de kerken worden gepraktiseerd. Denk aan de opvang van vluchtelingen of het opzetten van voedselbanken.

Terwijl de Duitse collega's hun jaarvergadering hielden, werden de buitenlandse gasten bezig gehouden met een boeiende rondleiding door de Aachener Domkirche. 's Avonds werden we verwelkomd door dr Adreas Frick, de vicaris-generaal van het bisdom Aken, waar wij te gast waren. Een bijzonder geluid kwam van de vertegenwoordiger van de personeelsafdeling van het bisdom Aken. Hij gaf aan, dat er in de zevenentwintig Duitse bisdommen een grote vraag is naar pastoraal werk(st)ers. Zodanig zelfs, dat er sprak is van een zekere concurrentie tussen de bisdommen om goede beroepskrachten 'binnen te halen' (!). Het ontspannende deel van het avondprogramma bestond uit het nuttigen van lokale specialiteiten uit de verschillende landen en een onderhoudend aanbod van verhalen, liederen en een heuse quiz.

Wederzijdse herkenning

Het is goed om elkaar te ontmoeten over de grenzen van het eigen land heen. Het verruimt de blik en brengt, naast inzicht in de andere benadering van bepaalde aspecten van het pastoraat (bijvoorbeeld dat de VPW ook priesters en diakens onder haar leden telt, in tegenstelling tot de *Berufsverein PastoralreferentInnen*), ook een gevoel van wederzijdse herkenning in de uitdagingen waar we als pastoraal werkenden voor staan.

| Wiel Hacking

God in de verdrukking!

Het leven is een rare, grillige loop van gebeurtenissen en omstandigheden door tijd en ruimte. Het is al een klus op zich om als mens daarin een weg te vinden en je te ontplooiën en te ontwikkelen, om te ontdekken wie je bent en wat je eigenheid als mens is. Voortdurend ligt de ongewisheid en het lijden op de loer. Het leven is imperfect en voortdurend begrensd. Toch maken al deze aspecten fundamenteel deel uit van het menselijk bestaan. Menswording is een proces dat per definitie al tegen de verdrukking ingaat.

We leven echter in een wereld waarin die ongewisheid en het lijden regelmatig onder de mat geveegd worden. De vooruitgang in wetenschap en techniek maakt dat we steeds meer grip krijgen op zaken die ons leven beïnvloeden. Dit doorgaande proces en de voortdurende gerichtheid op economische groei en ontwikkeling bepalen voor een groot deel het leven en de samenleving waarin we leven. Er worden hoge eisen gesteld aan het leven en aan mensen en lang niet iedereen is in staat daaraan te voldoen.

Roy Clermons
geestelijk verzorger GGZE
Eindhoven

DE PRAKTIJK

Psychiatrie In je wording als mens kan de eerder genoemde ongewisheid en het lijden zó groot aanwezig zijn en zo'n impact hebben op je leven, dat je in de psychiatrie belandt. Hoe blijf je dan als mens overeind? Dat is een lastig te beantwoorden vraag. Je komt terecht in een traject van opname, observatie en diagnostiek, waar je moeizame vastgelopen leven wordt opgedeeld in één of meerdere psychische stoornissen en problemen op bepaalde levensgebieden. Zo word je leven ineens gelabeld. Je hebt een bipolaire stoornis, schizofrenie of een depressie, een angststoornis, een PTSS (*Post Traumatisch Stresstoornis*) of een borderline persoonlijkheidsstoornis al dan niet in combinatie met verslavingsproblematiek, om maar wat te noemen. Op al deze 'labels' wordt behandeling ingezet door middel van medicatie en/of therapie. Deze totale aanpak is erop gericht de cliënt te helpen herstellen, in welke vorm dat ook moge zijn. Genezen is een term die nog maar weinig gebruikt wordt in de psychiatrie, omdat daar zelden of nooit helemaal sprake van is.

Lijden De vraag is of in dat opdelen van het leven en de problemen van iemand in deelgebieden de mens als geheel recht wordt gedaan. Is de hele mens niet meer dan de som der delen die er van gemaakt is? Als je een mensenleven recht wil doen is de grote vraag: Waar blijft het lijden? Als geestelijk verzorger merk ik dat met de beste bedoelingen behandeling gegeven wordt op de verschillende deelgebieden, maar dat het lijden maar moeilijk bespreekbaar is of een plek krijgt. Toch is dat mijns inziens waar mensen in de psychiatrie om vragen: "Zie mij. Zie de puinhoop die mijn leven is geworden. Herken het. Erken het". Hier raken we aan één van de aspecten in het begin genoemd, namelijk dat we leven in een wereld waarin we moeite hebben om met het lijden om te gaan. We kunnen zoveel vandaag de

dag. Morgen kunnen we nog veel meer. We kunnen ons leven sturen en richting geven, maar niet de ongewisheid en het lijden eruit weg halen. En dat is het moeilijke. Als we het lijden herkennen en erkennen in het leven van mensen met psychiatrische problemen, dan moeten we ook accepteren dat het lijden fundamenteel deel uitmaakt van ons eigen leven en dat er in wezen niet zoveel verschil is tussen de cliënt enerzijds en behandelaar, therapeut, verpleegkundige of geestelijk verzorger anderzijds. Dat is nogal confronterend.

Geld Het mens-zijn in de psychiatrie staat ook onder druk, omdat de ethische grondslag, waarop gezondheidszorg en dus ook psychiatrische zorg is gebaseerd, nogal eens botst met een efficiënte bedrijfsvoering van een grote zorgorganisatie en ook met wat vanuit zorgverzekeraars gevraagd wordt. Ethische waarden conflicteren hierin met economische waarden en niet zelden winnen de laatste. We zijn als mens een homo economicus geworden. De economische optiek is de dominante en vaak doorslaggevende factor. Hoe bepalend die ook is voor de dagelijkse praktijk, als ook de cultuur van de ontkenning van het lijden, toch is daarmee niet alles gezegd over mens-zijn en menswording in de psychiatrie.

Meer mens Een van de meest duidelijke voorbeelden hiervan die ik ken in al die jaren dat ik werkzaam ben in de (psychiatrische) zorg is, dat veel (jonge) mensen die kiezen voor een beroep in de zorg dat doen vanuit een morele grondslag, namelijk: om mensen te helpen of om iets te kunnen betekenen voor een ander. Hoe cliché die beweegredenen ook klinken, ze stemmen mij zeer hoopvol. Dat ze uiteindelijk opgeleid worden en terecht komen in een zorglandschap dat steeds minder een appèl doet op die intrinsieke motivatie is een ander

verhaal. De motivatie is er. Er zijn dus nog steeds grote groepen mensen die in hun proces van menswording kiezen voor een baan in de (psychiatrische) zorg. Met het salaris dat er tegenover staat in vergelijking met andere sectoren in de maatschappij, de onregelmatige

God is hier aanwezig

werktijden, de psychische, emotionele en fysieke belasting is zo'n keuze al een keuze tegen de verdrukking in. Het is ooit ook mijn keuze geweest. Werken in de psychiatrie heeft mij meer mens gemaakt. Ik zeg bewust niet 'een beter mens', dat zou een misvatting zijn. De confrontatie met lijden en dood in mijn eigen leven en dat van anderen heeft mij dichterbij de kern gebracht van waar het in het leven om gaat. De oordeel-loze aanvaarding van het lijden en de dood en dit niet meteen te willen oplossen of verhelpen, is de bodem van waaruit het nieuwe kan ontstaan. Dat is voor mij een goddelijk gebeuren. Dat leven mogelijk is, daar waar het soms onmogelijk is en als het onmogelijk is, dat er mensen zijn die je dan bijstaan en niet in de steek laten. God is hier volop aanwezig.

Ik was vreemdeling...

In de afgelopen Vredesweek ontving oud pastoraal werker Jan Hopman de Vredesprijs van de stad Breda voor zijn inzet voor mensen in de marge, dus ook voor vreemdelingen en asielzoekers. “Ze hebben me gefeliciteerd”, zegt Jan in een interview met Mirjam Dirkx. “Maar ik heb hen ook gefeliciteerd dat ze het hebben aangedurfd om mij die prijs te geven want ik ben behoorlijk kritisch en neem geen blad voor de mond”.

Sinds twee jaar is Jan Hopman met pensioen. Het geeft hem de vrije ruimte om te doen wat hij vindt te moeten doen: staan voor en naast mensen in de knel. Op dit moment spitst dit zich toe op het werken met vluchtelingen. Ruim anderhalf jaar geleden bracht de gemeente Breda naar buiten dat de voormalige vrouwengevangenis *De Boschpoort* geschikt gemaakt zou worden als asielzoekerscentrum. Er kwam protest uit de buurt – net als het geval was bij de bouw van een hospice. Toen was men bang dat er lijkwagens af en aan zouden rijden, die de rust in de buurt zouden verstoren. “Je moet dan een ander geluid laten horen”, zegt Jan. “Breda profileert zich als een gastvrije stad. Dat geldt toch niet alleen voor de toeristen?”

Welkom Hij riep een bijeenkomst uit om een welkomstcomité op te richten. Dertig mensen meldden zich, die allemaal een positieve bijdrage wilde leveren. Vanuit deze groep zijn verschillende activiteiten ontplooid. In een ludieke actie samen met de Bredase kerken heeft het comité paraplu's ingezameld. Naast het praktische gebruik ervan in ons kikkerland willen de paraplu's ook staan voor bescherming en veiligheid. Er zijn er al duizend uitgedeeld. Het welkomstcomité organiseert taallessen. Momenteel draaien er drie groepen. Een katholieke kerk heeft onderdak geboden. Waarschijnlijk wordt binnenkort aan de nabijgelegen protestantse kerk

om ruimte gevraagd voor uitbreiding. Omdat er weinig mogelijkheden zijn voor buitenschoolse opvang, organiseert het comité ook kinderactiviteiten buiten het AZC. Door de goede contacten van Jan Hopman in de religieuze wereld heeft het comité de beschikking gekregen over een klein klooster. Twintig mensen kunnen er onderdak vinden en er zijn een aantal ruimtes ter beschikking voor inloop en andere activiteiten, die in de lijn van de stichting liggen zoals het organiseren van een tentoonstelling over arpillera's. Dat zijn linnen wanddoeken die door vrouwen tijdens dictaturen gemaakt zijn en meestal hun protest uitdrukken. Het klooster is omgedoopt tot *Mondiaal Centrum Breda*. Daar vindt ook het nieuwste project plaats, het maatjesproject. Bewoners uit Breda worden gekoppeld aan een vluchteling met vergelijkbare belangstelling om samen een activiteit op te pakken: samen sporten, wandelen, koffiedrinken of eten. Het is bemoedigend om te zien hoeveel belangstelling hiervoor is.

De inzet vanuit kerkelijke hoek valt Jan tegen. Er zijn wel een paar parochiële vrijwilligers en kerken willen ook wel ruimte beschikbaar stellen, maar dat kerk of pastores nu hun stem laten horen.... Nee, dat kan Jan niet zeggen. “Mijn ervaring is dat ik als pastor overal welkom ben, als ik maar ergens voor sta. Natuurlijk ondervind ik

Jan Hopman

pastoraal werker met pensioen
te Breda

DE PRAKTIJK

tegenstand. Ik ben kritisch. Dat wordt me niet altijd in dank afgenomen. Ik weet dat ik niet met Bijbelse taal moet strooien, maar ook in het publieke domein mag evangelie stem krijgen: door te dóen.”

Menswording Vluchteling ben je niet zomaar. Je vlucht voor iets. Syriërs komen uit een land vol oorlog, Eritreeërs ontvluchten een jarenlange dictatuur. Het eerste en enige dat deze mensen willen, is zichzelf hervinden, weer mens met de mensen worden. “Het is niet voor te stellen hoeveel ellende en angst mensen hebben moeten doorstaan, voordat ze hier zijn aanbeland. Iemand heeft me zijn verhaal over de boot-

Je vlucht niet zomaar

tocht naar Europa verteld. Het was de eerste keer dat dit verhaal woorden kreeg. Het sneed door mijn ziel. Daarom kan ik er extra van genieten als ik zie met hoeveel enthousiasme deze mensen zich op het Nederlands storten”, zegt Jan. Het gaat niet alleen om het leren van de woorden, maar met de taal wordt onze samenleving voor hen toegankelijk. Het is de ingang om zo snel mogelijk mee te kunnen doen in de maatschappij. In de opvang van vluchtelingen zijn contact en gastvrijheid de kernwoorden. Jan hekelt de sobere opvang, die de regering nu voorstaat. In zijn ogen is dat mensonwaardig. ‘Sobere opvang’ betekent veelal geïsoleerde opvang en weinig mogelijkheden van contact met gewone Nederlanders.

Ik was vreemdeling.... De gedrevenheid van Jan Hopman om zich in te zetten voor vreemdelingen en asielzoekers heeft basis in zijn eigen leven. Na zijn studie vertrok hij naar Chili om de bevrijdingstheologie in praktijk te brengen. Hij voelde aan den lijve wat het betekent om in een land te komen, waar je de taal niet van spreekt en de cultuur zich maar langzaam voor je opent. Ook zag hij daar het werk van vele religieuzen, die meesters waren in verbinding leggen tussen mensen. Mens word je, leerde Jan daar, als je mag staan voor wie je bent samen met anderen.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Breda

• • • ‘Panta rhei’ (Heraclitus)

Ook tijdens onze ALV van 15 oktober bereikten ons geluiden dat er veel aan het veranderen is (alles stroomt). We moeten ons flexibeler opstellen, maar ook overeind blijven in een kolkende rivier. Marjeet Verbeek, theologe, werkzaam voor *Spirit in Roosendaal*, nam ons mee in haar voordracht over ‘Horen, Zien en Verbeelden’, een persoonlijk commentaar op *Hart van het pastoraat*. Verbeelden, want zwijgen is wel het laatste waar we aan denken in een situatie van ‘krimp’. Het gaat er niet zozeer om dat de kerk zich naar de wereld toekeert en daar opnieuw ingang probeert te krijgen, als wel dat het nodig is om de wereld in onze geloofsgemeenschap toe te laten, globaliserend en risicovoller, met alles wat ons beïnvloedt. Opdat die zalvende toon die we nu vanuit den hoge weer om ons heen horen zoemen, verkeert in een concreet en actueel *Laudato si*. Onze bisschop vond het niet nodig om de klimaattop te koppelen aan een geest van zorg voor het milieu: te concreet, te veel verschil van topos. En daar wringt iets: veel katholieken zijn niet meer kerkelijk geëngageerd, terwijl ze graag naar de paus luisteren.

• • • Om de veranderingen binnen ons ledenbestand in het vizier te krijgen, vooral met het oog op de komende vijf jaar, gaan we een analyse uitvoeren. Dit op aandrang van onze leden. Op 1 februari zullen we een gesprek met de bisschop hebben over ‘Vluchtelingen en parochie’, *Hart van het pastoraat* en de PKN-brochure *Van volkskerk naar vrijwilligerskerk*. En we bereiden intussen onze studiedag voor. Op 17 maart a.s. gaan we onze werkomstandigheden nog eens goed onder de loep nemen, want ook daar zie je het gebeuren: ‘panta rhei’!

| Frans Vermeulen

> Lees verder op pagina 20

Gelijkenissen in de nacht

Op een zeker moment in mijn leven, zo'n twaalf jaar geleden, ben ik actief gaan onderzoeken of het luisteren naar dromen van betekenis zou kunnen zijn voor hedendaagse westerse mensen. Spelen dromen niet een positieve rol in vele Bijbelverhalen, bij de kerkvaders en ook verder in de hele kerkgeschiedenis? Hoezo zijn ze gelovig herkend als 'stem van God'? Waar gaat dit over? Deze ontdekkingstocht heeft Barbara Koning al vele schatten gebracht. Graag deelt ze hier enkele impressies.

Onder meer het lezen van de droom-autobiografie van Kathleen Sullivan heeft een onuitwisbare indruk op me gemaakt. Als volwassene kon de auteur zich lange tijd maar met de grootste moeite maatschappelijk staande houden. Ze had een laag zelfbeeld, problemen met het aangaan en onderhouden van vriendschappen; had te kampen met verschillende lichamelijke kwalen zoals een bacteriële huidziekte met zweren op haar gezicht; en ze dronk teveel – om haar narigheid maar niet te voelen. Op een zekere dag schrok ze wakker van een verschrikkelijke nachtmerrie. In haar droom zag ze een prachtige, schitterende adelaar die vast zat in een meer dan levensgroot spinnenweb en op sterven na dood was. Dagen lang kon ze deze indringende beelden niet van zich af zetten. In de psychologische begeleiding die ze hiervoor zocht werd haar duidelijk dat die adelaar van haar droom misschien wel eens zou kunnen staan voor een deel van zichzelf dat erom schreeuwde om uit alle verstrikkingen los te kunnen komen. Hier wilde ze meer van weten. Vanaf dat moment is ze al haar dromen gaan noteren en heeft zich er actief in verdiept. In haar boek beschrijft

Sullivan een reeks van dromen waarin een verre, erg vage bekende uit haar middelbare schooltijd figureert. Deze hebben gerichte impulsen gegeven voor haar persoonlijke ontwikkeling. Dat ging overigens niet over één nacht ijs en vergde het nodige zoekwerk. Als gevorderde in dit langer lopende proces droomt ze eens dat Victor haar op een uiterst tedere wijze omhelst, met grote compassie en totale acceptatie. Dat blijkt een diep genezende ervaring te zijn voor haar gevoel van eigenwaarde. Een nieuw innerlijk weten is hiermee definitief gewekt: dat ze zich mag vertonen aan de mensen zoals ze is, met haar ware gezicht. En wonderlijk genoeg blijkt ook haar huidziekte van af dat moment voorgoed verdwenen te zijn. Geleidelijk aan blijken alle domeinen van haar leven te zijn vernieuwd: relaties, emoties, lichaam, zelfbeeld en spiritualiteit. Zelf spreekt ze van transformatie.

Herscheppen Als geen andere auteur heeft Kathleen me doen begrijpen welke herscheppende kracht er kan schuilen in het werken met dromen. Het is vanuit dit vertrouwen dat ik ook in mijn praktijk voor geestelijke begeleiding graag tijd inruim voor dit werk. Uit welke

Barbara Koning

Geestelijk begeleider en
droomcounselor, Bussum

DE PRAKTIJK

bron deze ervaringen stammen? Dat kan alleen de dromer zelf zeggen. Dat mag gelovig of menselijk verstaan worden.

Blinde vlek Dromen kunnen een verschillende uitwerking hebben. Soms wijzen dromen ons op onze blinde vlekken. Een vrouw droomde over *een boom waar maar aan één kant takken en bladeren zaten. Ze zag hoe deze boom heel zorgvuldig en beheerst omver gehaald werd door medewerkers van de plantsoendienst.* Ze besepte dat ze zich heel eenzijdig had ontwikkeld – vooral verstandelijk – en wilde van haar droom aannemen dat het zo niet langer door kon gaan. Zich hiervan bewust geworden ging ze zich meer interesseren voor haar gevoelens en hieraan meer serieus aandacht schenken.

Spelen dromen niet een positieve rol in vele Bijbelverhalen?

Helen Soms schenken dromen ons helende beelden. Een man wiens vader was gestorven toen hij zelf nog een jong kind was en die nog altijd een onderhuidse wrok voelde over het moeten opgroeien zonder vader, droomde op een dag *dat hij zijn eigen zoon, toen net geboren, aan zijn vader toonde.* Nooit eerder had hij zo concreet en haast tastbaar over zijn vader gedroomd. Na de droom was zijn wrok verdwenen. De cirkel van het leven was rondgekomen toen de generaties elkaar ontmoetten. Zoals het nu was, was het goed. Een vrouw die in haar jeugd geen warme band gekend had met haar moeder en altijd geleden onder de emotionele kou, droomde dat zij en haar dochtertje van vier samen heel knus op bed dicht naast elkaar lagen en vrede in slaap vielen. Het beeld vertolkte het innige samenzijn tussen moeder en dochter. De droomster beleefde het nieuwe beeld zo intens – als

moeder, als dochter en als het lieve samenzijn – dat zij met hulp daarvan de oude beelden met alle bijbehorende pijn een stapje meer achter zich kon laten. Ze kende nu ook zelf, van binnenuit, iets van die harmonieuze oerervaring.

Toekomst Soms geven dromen een concrete richting en toekomstperspectief aan. Een gelovige vrouw van zestig met jarenlange zware lichamelijke klachten en veel bijkomende bezwarende omstandigheden – geen betaald werk kunnen verrichten, al vijfentwintig jaar in de bijstand, problemen in relaties en onbegrip van mensen voor haar omstandigheden (ook vanuit de kerk) en alle frustraties van dien – vertelde in het begin van de begeleiding de volgende droom. *In een vrachtwagen zie ik een stuk of zeven doods-kisten staan. Op de open laadklep zit een bruid, alhoewel in wat verformfaaide, hier en daar vuile kledij. Ik geef de bruid een hand om haar te helpen opstaan.* We hebben deze droom samen aandachtig uitgebeeld in de ruimte van de huiskamer. Bij elke doods-kist hebben we stilgestaan en vertelde de dromer welke afgestorven hoop en ambities van haar leven hierin gesymboliseerd werden. Het was een zware gang die we met volle ernst gegaan zijn. Toen kwamen we bij de bruid. De dromer leefde zich eerst in. Het volgende kwam in haar op: “Een bruid.... verheugt zich. Ze heeft een persoonlijke relatie met haar aanstaande man. Zij voelt zich daarin veilig en vertrouwd. Ze gaan dit vieren”. Het moment dat de droomster deze bruid bij het naspelen een hand gaf en deze bruid ‘hielp opstaan’ voelde als een heel bijzondere Paas-ervaring. Ze verbond zich op dat moment van binnenuit helemaal met een beweging van “gaan opstaan” en “zich oprichten” en meer: nog iets mogen verwachten, zich mogen verheugen in de groei in intimiteit en persoonlijk contact die in de geestelijke begeleiding ondersteund zullen gaan worden, meer waardigheid zullen ondervinden. Wat mooi om inmiddels terug te kunnen blikken op een vruchtbaar groeiproces en te weten dat delen van deze droomwijsheid werkelijkheid geworden zijn.

Het geheim van de menswording

Menswording in het pastoraat van vandaag: dat is het onderwerp van dit Kerstnummer van VPWInfo. Op eerdere pagina's hebt u vijf artikelen kunnen lezen over menswording in de pastorale praktijk. De vijf artikelen maken duidelijk hoe 'menswording' in heel verschillende contexten een heel verschillende kleur krijgt. In dit artikel wil ik wat op die vijf artikelen doordenken. Ik begin met een heel specifieke menswording: die van het Woord van God.

Spreken over wat niet gezegd kan worden

Zoals al ons spreken over God spreken over een geheim is, zo is spreken over de menswording van God in Jezus dat ook. De God die in Jezus mens wordt is immers schepper van hemel en aarde, van alles wat wij kennen en ons kunnen voorstellen. Al onze beelden zijn onze beelden, gekleurd door cultuur en achtergrond en sociale omstandigheden: ze zijn altijd te beperkt om God te beschrijven. Dat geldt voor de menswording in Jezus ook. Wie denkt dat hij precies weet waar hij over praat als hij het over de aanwezigheid van God in de mens Jezus heeft, projecteert zijn eigen godsbeeld op Jezus en

vergeet dat ook in Jezus God altijd groter is dan onze godsbeelden zijn. Het lijkt mij dat dat de eerste betekenis is van menswording als het over Jezus gaat: dat menswording, incarnatie, niet een woord is dat ons informatie geeft over Jezus, alsof we zouden kunnen zeggen: Nu God in Jezus mens geworden is, snap ik wie God is, wie Jezus is. 'Menswording' verwijst naar een mysterie. Het woord helpt om op een zinvolle manier te praten over iets wat ons hart en ons verstand te boven gaat: dat God één van ons geworden is.

Stefan mangnus OP woont en werkt in Oxford

Een pad naar beneden

In de contemplatieve traditie van de kerk wordt de groei die mensen in hun gebedsleven doormaken wel eens vergeleken met het beklimmen van een steile berg. De Ierse dominicaan Paul Murray heeft voorgesteld om het tegengestelde beeld te gebruiken: groeien in gebed is een pad dat naar beneden loopt, een pad waarbij je meer en meer je egoïsme durft los te laten om je helemaal te laten vallen in Gods handen. Aan het begin van dat pad naar beneden staat niet iets dat wij doen, maar staat een andere afdeling: die van God die mens wordt. “Hij die bestond in de gestalte van God, heeft er zich niet aan willen vastklampen gelijk aan God te zijn...” (Fil 2,9). Beginnen met bidden is dan niet: je ogen omhoog richten, naar de hemel gaan kijken, maar je gaan realiseren dat God al liefdevol naar jou keek toen je nog amper naar jezelf durfde te kijken. In de woorden van Johannes: “Dit is liefde: niet wij hebben God liefgehad, maar Hij heeft ons liefgehad, en Hij heeft zijn Zoon gezonden om onze zonden uit te wissen.” (1 Joh 4,10) Wat ‘menswording’ is zou je kunnen verwoorden als God die zich aan ons toevertrouwt opdat wij van onze geschiedenis iets kunnen maken dat deel heeft aan Gods leven. Dat klinkt door in de woorden die de priester bidt wanneer hij de kelk klaarmaakt: “Water en wijn worden één. Gij deelt ons mens zijn en neemt ons op in uw goddelijk leven.” Door die opname

worden wij niet nieuwe incarnaties van God, maar gaan we horen bij de ene incarnatie van de Zoon van God: We zijn “in Christus”, zoals Paulus dat zo vaak noemt.

Menselijke norm

Dat God mens wordt in de persoon van Jezus heeft een consequentie: dat deze mens Jezus voortaan de norm is voor wat mens zijn betekent. Jezus is Gods criterium, en het hoort bij ons pad naar beneden dat we al onze eigen criteria voor wat een gelukkig mensleven is, gaan bekijken in het licht van het criterium dat ons gegeven is in de persoon van Jezus. Vanwege Kerstmis kunnen we niet goed meer begrijpen wat mens zijn is zonder aan Jezus Christus te denken. Echt mens zijn is beeld zijn van wat prototypisch in Jezus gebeurd is.

Het omgekeerde is ook waar: Incarnatie, menswording betekent ook dat in iedere echte daad van menselijke liefde de God-mens Jezus Christus mee-bemind wordt. Daar waar mensen elkaar tot bloei laten komen, uit de put halen, voller mens laten worden, daar gebeurt dat ook aan Jezus Christus: “Alles wat je voor de minste van de Mijnen hebt gedaan, dat heb je voor Mij gedaan.” (Mt 25,40)

Vijf artikelen

Dit laatste punt vind ik in verschillende van de vijf praktijkartikelen terug. In het artikel van Barbara Koning klinkt het door in het voorbeeld van de man

die zijn wrok over het opgroeien zonder vader kon loslaten nadat in een droom zijn eigen pasgeboren zoon aan zijn vader toonde. Daar werkte de droom helend: iemand werd mens doordat een wond ging helen.

Jezus is de norm voor wat mens-zijn is

Jan Hopmans schrijft over zijn werk voor vluchtelingen: “Het eerste en enige dat deze mensen willen, is zichzelf hervinden, weer mens met de mensen worden.” En Roy Clermons, schrijvend over zijn werk in de psychiatrie, schrijft zelfs: “Menswording is een proces dat per definitie al tegen de verdrukking ingaat.” Het brengt hem tot een observatie over wat zijn werk met hem doet: “De confrontatie met lijden en dood in mijn eigen leven en dat van anderen heeft mij dichter bij de kern gebracht van waar het in het leven om gaat. De oordeel-loze aanvaarding van het lijden en de dood en dit niet meteen te willen oplossen of verhelpen, is de bodem van waaruit het nieuwe kan ontstaan.” De plaats van mislukking is de plaats van genade. Dat is een ervaring die als en rode draad door de levende herinnering van de kerk loopt, te beginnen bij de geboorte van Jezus: Blijkbaar is mens worden iets dat God

bij voorkeur in een stal doet, tussen de beesten en de bedelaars.

Zo worden uit de artikelen twee lijnen zichtbaar als het gaat om de menswording in mensen: enerzijds is er sprake van menswording wanneer mensen elkaar tot steun zijn, wanneer recht gedaan wordt aan de zwakken of mensen elkaar niet laten vallen als de situatie uitzichtloos is.

Anderzijds is er sprake van menswording wanneer er binnen in een mens iets gebeurt, wanneer doorbroken wordt wat Martin Laird “de illusie van de scheiding van God” noemt, de illusie dat God ver weg is en ik op eigen kracht tot bij die verre God moet zien te komen. Menswording staat dan voor de ontdekking dat de God die we zoeken ons gezocht en gevonden heeft en uit onze ogen schijnt.

Misschien is de ervaring die Meike Hettinga beschrijft over het leven met twee kleine kinderen (“Ik vind het een bevrijding dat ik nu niet meer het belangrijkste in mijn leven ben.”) niet eens zo heel verschillend van de ervaringen die zuster Scholastica beschrijft over de liturgie: “De ontmoeting met de geliefde Ander liet sporen in mij achter: een diep geweten uitnodiging die me deed herademen, een levende stilte, een besef te staan op heilige grond.” De overeenkomst lijkt me erin te liggen dat, hoe verschillend de beide ervaringen ook zijn, er bij allebei een ontdekking lijkt plaats te vinden waarin iemand anders dan ikzelf centraal komt te staan in mijn leven: de centrale aanwezigheid van de ander wordt een ervaring die ruimte geeft. In de woorden die Jos Hettinga aanhaalt: “Jij die mij ik maakt”.

Aangehaalde literatuur

- Martin Laird, *Into the Silent Land, A guide to the Christian Practice of Contemplation*, Oxford 2006.
- Paul Murray OP, *In the Grip of Light, The dark and bright Journey of Christian Contemplation*, London 2012.

Kerstmis: het feest van een dubbel geheim

Zo bezien is Kerstmis het feest van een dubbel geheim. Allereerst het geheim van God die mens werd in Jezus, onbegrijpelijk en allesbeslissend. En ten tweede het geheim dat die God ons uit ons egocentrisme haalt, door het beroep dat een ander mens op ons doet of door de schoonheid van de liturgie.

Een gloednieuw testament over menswording

Het *gloednieuwe testament*, zo luidt de vertaling van de Franstalige, nieuwe, absurdistische film van de Belgische cineast Jaco van Dormael *Le tout nouveau testament*. U snapt dat zo'n titel niet anders dan grappig zijn kan bedoeld. Deze film is 'een goddelijke komedie': een komische film over god. En over zijn dochter Ea, die tegen hem in opstand komt. De film houdt zeer van deze dochter. Zij zal ons dan ook het gloednieuwe testament brengen. Hard nodig met deze despoot van een vader. Over god is de film dan ook sarcastisch. U bent dus gewaarschuwd!

Het lijkt wel alsof de regisseur de tijdgeest aanvoelde toen hij de film maakte. Zo voelt het in ieder geval voor mij nu ik dit schrijf en een uur rijden van waar ik woon Brussel al dagenlang op slot zit. In *Le tout nouveau testament* woont de zeer gemene god namelijk in Molenbeek(!), Brussel, samen met zijn vrouw en dochter, in een bedompt appartement zonder ramen of deuren. Van daaruit terroriseert (!) hij zijn familie én de mensheid. Brussel is de stad die god geschapen heeft. Het is een stad waarin de mensen veel te lijden hebben onder de macht van deze despotische god, die zijn tijd doodt door op zijn computer de een na de andere ellendige natuurwet in te tikken. In zijn almacht veroorzaakt hij oorlo-

gen, prematuur verwelkte liefdes of boterhammen die met de besmeerde kant op de grond vallen.

Een zwaar leven dus onder deze god. Ook voor zijn 10-jarige dochter. Ea wil weg! Ze wil vluchten van die bruuw van een vader, die in badjas rondsloffende asociaal, die de mensheid puur ter eigen vermaak geschapen heeft. Moeder, de godin, is allang moe gestreden. Als een onderdanige huissloof laat ze alles aan zich voorbij gaan. Ze heeft letterlijk en figuurlijk helemaal niets meer te vertellen. Zij treurt nog steeds om haar zoon JC, die lang geleden alweer verloren is. Ook die vluchtte weg van zijn vader in een poging de mensheid te redden.

En nu waagt Ea het om haar almachtige vader aan banden te leggen. Ze breekt in op zijn computer en zet meteen de wereld op zijn kop door zijn mensen per sms op de hoogte te brengen van hun sterfdatum. Via de wasmachine ontsnapt Ea naar de mensenwereld, waar ze met zes nieuwe apostelen - plus de reeds bestaande twaalf van haar broer JC levert dat het magische getal achttien op - haar eigen optimistische, gloednieuwe testament wil verspreiden. Onverwachte apostelen zijn het, van de trieste Aurélie die als kind haar arm verloor bij een treinongeluk, tot een naar gorilla's smach-

tende vrouw en een jongetje dat zijn laatste dagen doorbrengt als meisje. Het levert tragikomische, bizarre en ook ontroerende verhalen op, zoals het droomduet dat Aurélie danst met haar verloren hand.

Le tout nouveau testament is natuurlijk een parodie op de Bijbelse testamenten. Maar het is in de eerste plaats een opstand der vrouwen tegen het patriarchaat. En in de tweede plaats een fabel over de mensheid die, eenmaal geconfronteerd met zijn sterfelijkheid, belangrijke beslissingen gaat nemen.

Op stap naar... de film

Marjeet Verbeek

is coördinator van Spirit in Roosendaal, gespecialiseerd in film

Ze gaan in het nu leven en zoeken in het moment het geluk. Al bij al is deze film een verrassend filosofisch blijspel, die je onder de lach door aan het denken zet. Laat u daarom verleiden tot een bezoek aan deze film met zijn feminine kijk op de wording van een nieuwe mens. Ik hoop dat hij rond de kerst nog draait in de filmhuizen! Zo niet dan komt hij binnenkort uit op dvd. In ieder geval is hij de Belgische inzending voor de Oscar voor beste buitenlandse film. Ik ben benieuwd!

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Ondergetekende is sinds kort de opvolger van Jan van Diepen als secretaris van de VPW Haarlem-Amsterdam. We zijn dankbaar dat Jan een aantal jaren deze taak op zich heeft genomen, maar hij wilde graag het stokje doorgeven. Dat is in dit geval gegaan naar een 'jong-gespensioneerde' die na haar ontslag vorig jaar juni de tijd heeft om deze taak op zich te nemen.

Drie samenkomsten van de afgelopen periode zijn het vermelden waard.

• • • Op 2 juni jl. vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats in het gastvrije Krommenie. Professor J. Wissink hield een toespraak over "ontstaan, achtergrond en perspectief van "Hart van het pastoraat" waarna een levendige discussie volgde waarbij ik dankbaar gebruik maak om te citeren uit het verslag van deze vergadering gemaakt door Jan Verbruggen. Enerzijds zien we een naar buiten treden van de kerk in het voetspoor van de *Apostolische Exhortatie Evangelii Gaudium*. We denken dan bijv. aan:

- de oecumenische initiatieven zoals de Kerkenacht bijv. in Hoofddorp
- de Pinksterpelgrimage in de regio De Waterkant
- de verschillende diaconale projecten
- de deelname van bisschop De Korte aan de theologengroep die in het dagblad Trouw een beschouwing geeft over een maatschappelijk onderwerp

Anderzijds ervaren we ook een gerichtheid naar binnen. Pastores en andere gelovigen herkennen zich niet meer in het beleid van het instituut.

Jozef Wissink maakt een onderscheid in de manier van naar buiten treden.

Wanneer de kerk naar buiten treedt met een vastgelegde boodschap zal zij geen gehoor vinden. Wanneer zij naar buiten treedt in de ontmoeting zal zij ontvankelijkheid ervaren. Natuurlijk kan de Kerk niet zonder regels en structuren, zij moet zich er echter niet door op laten slokken.

Er werd verder gesproken over het begrip individualisering. Het is eenzijdig om het begrip te duiden met het op zichzelf gericht zijn ofwel egoïsme. Het hedendaagse individu heeft zeker zoveel, zo niet meer sociale contacten dan in het verleden. Het verschil zit vooral in de gewijzigde relatie collectiviteit – individu. De invloed van het collectief en het systeem op het levensprofiel was vroeger groter. Individualisering betekent een toename van verantwoordelijkheid van het individu op het eigen levensprofiel. De balans individu – collectief slaat door (niet te ver) in de richting van het individu.

Verder werd de positie van de gelovige en de pastor geduid als een zich bevinden in de kerkelijke winter. We moeten daarop reageren met het aantrekken van een dikke jas. Maar ook met een dikke jas kun je blijven roepen en naar buiten blijven treden.

N.a.v. het thema *Hart van het pastoraat* de vraag: is pastoraat voorwaarde voor geloofsgemeenschap of is liturgie de eerste vorm van pastoraat? Een vraag die voortkwam uit een bijeenkomst voor zelfstandige geloofsgemeenschappen. Het antwoord is ja én nee. Het ligt aan het karakter van de liturgie: al of niet open, het taalgebruik. In het spreken over God moet ook de ervaring van het niet-weten doorklinken. Er moet een kruising zijn van seculariteit en spiritualiteit. We hebben als kerk een goed verhaal. In dat verhaal moet ondanks de kerkelijke winter de hoop steeds doorklinken.

De jaarstukken werden vlot afgehandeld en stelde ondergetekende zich beschikbaar als bestuurslid. De bemensing van het bestuur blijft een punt van zorg daar het aantal actief pastoraal werkenden ook in het bisdom Haarlem-Amsterdam afneemt evenals het aantal leden van de VPW Haarlem-Amsterdam.

• • • Op 4 november jl. vond het protocolaire gesprek plaats met bisschop J. Punt en hulpbisschop J. Hendriks. Wellicht voor de laatste keer in het bisschoppelijke paleis, want beide bisschoppen gaan dit huis op korte termijn verlaten om elders te gaan wonen. Op de agenda stond de mogelijkheid voor een diocesane synode aan de hand van een praatpapier gemaakt vanuit de VPW waarin ook voorbeelden van de diocesane synodes die gehouden zijn in het bisdom Trier, Duitsland en in de bisdommen Lille, Arras en Cambrai. Het voorstel om te komen tot een diocesane synode was door de bisschoppen voorgelegd aan de priesterraad maar vond daar weinig

weerklink. Men zag de opportuniteit van een dergelijke synode niet in ook vanwege de kerkrechtelijke consequenties en regels die aan een dergelijke synode zijn verbonden. Eerder zag men een mogelijkheid tot een breed bisdomberaad met vertegenwoordigers van priesters, diacons en pastoraal werkenden. De bischoppen zagen graag dat in dit beraad ook vertegenwoordigers van de migrantenkerken en vanuit het jongerenplatform plaats zouden nemen teneinde te komen tot een zo breed mogelijk overleg. Afgesproken is om in december te komen met namen van mensen die zich zouden willen en kunnen buigen over een breed beraad. We blijven de lezers op de hoogte houden.

Het proces van fusies en samenwerking is zo goed als afgesloten en de volgende hierin te nemen stap is dat de afzonderlijke PCI's ook gaan fuseren en gaan samenwerken. Aansturing en begeleiding vindt nog steeds plaats door de drie diaconale werkers die het bisdom rijk is. Ook ligt het in de bedoeling dat iedere regio beschikt over een pastor diaconie op 0.3 ft basis en zijn benoemingen hier toe nog een reële optie.

• • • De jaarlijkse Babelonië, een dag van ontmoeting en bijpraten vond plaats op 10 november, wederom in het gastvrije Krommenie en dergelijke ontmoetingsdagen worden rijkelijk begeleid door heerlijk eten en drinken. Een vijftendertig leden en niet leden waren aanwezig om te luisteren naar een lezing over Dante door Gerard Weel over het bekendste werk van Dante: de Divina Comedia verlichtigd met lichtbeelden door Ben

van de Kamer. De aanwezigen leerden Dante kennen als een dichter die in geraffineerde en fijnzinnige poëzie de wonderlijkste onderdelen van de scholastieke theologie en filosofie heeft weten te verwerken binnen een boeiend en meeslepend verhaal. Het geheel werd gebracht met humoristische anekdotes en mooie lichtbeelden ("die toch echt meer mannen dan vrouwen lieten zien in Dante's hel"), prikkelend en uitdagend genoeg om Dante's werk eens zelf ter hand te nemen. Ook in de gebedsdienst werd dankbaar gebruik gemaakt van het dichtwerk van Dante. Al met al weer een geslaagde ontmoetingsdag.

• • • Leo Mesman en Kiki Kint gaan naar de Internationale bijeenkomst in Aken om met collega's uit Duitsland, Oostenrijk, Luxemburg, Zwitserland en België te praten over de ontwikkelingen en uitdagingen in het beroep van pastoraal werk(st)er. Daarover de volgende keer beslist meer.

| Kiki Kint

■ VPW Rotterdam

• • • Op donderdag 15 oktober was de Algemene Ledenvergadering. Belangrijkste agendapunt was de ledenraadpleging door de LKR, waarvoor Jan Franken was uitgenodigd. Hij gaf een toelichting op de actualisering van enkele punten uit de arbeidsvoorwaarden. Aan de orde kwamen o.a. de verruiming van de mogelijkheden voor contracten voor bepaalde tijd, de werkkostenregeling en de functioneringsgesprekken. Jammer dat er uiteindelijk maar een klein aantal leden aanwezig was bij dit voor

leden toch belangrijke onderwerp. Oorzaak hiervan was dat op de dag daarvoor door miscommunicatie nog van locatie verwisseld moest worden.

• • • De bespreking van de uitslag van de enquête over 'Verwachtingen en betekenis van de diocesane VPW' is uitgesteld. Op de dag van de ALV waren pas vijf antwoorden binnen. Aan degenen die nog geen antwoord hebben ingestuurd, is gevraagd dit alsnog te doen. In de eerstvolgende bestuursvergadering zullen deze worden besproken en zullen conclusies worden getrokken.

• • • Tijdens de vergadering heeft zich iemand aangemeld voor een oriënterend gesprek over een functie in het bestuur. Daarmee zou een van de twee vacatures, die van penningmeester of secretaris, vervuld kunnen worden.

• • • De volgende ALV staat gepland op dinsdag 26 april van 14.00 tot 16.30 uur in Delft. Dan zal de uitkomst van de enquête op de agenda staan. Ook zal een aansprekende inleider worden uitgenodigd. Het bestuur hoopt dat velen hiervoor tijd willen vrij maken!

| Wim van Paassen

■ VPW Utrecht

• • • In de vergaderingen van het bestuur blijft het onderwerp Jonge collega's hoog op de agenda staan. Zo organiseren we op 8 januari een bijeenkomst voor onze leden die jonger zijn dan 55 jaar over loopbaanbegeleiding. Dat is voor veel pastores een geheel onbekend terrein. Ook laten we onze gedachten gaan over solliciteren en jezelf presenteren,

Lees verder op pagina 22

zowel op de plek waar je nu werkzaam bent als op social media en andere plaatsen waar je zou kunnen netwerken. Nu tijdelijke contracten steeds gebruikelijker worden zoeken we naar mogelijkheden om besturen op hun verantwoordelijkheid te wijzen, voordat er conflict situaties ontstaan. Onze jaarlijkse brief aan parochiebesturen, waarin we gewoonlijk om financiële steun vragen zou het komend jaar in het teken kunnen staan van zorgvuldige procedures bij het sluiten en beëindigen van tijdelijke arbeidscontracten en contracten op projectbasis.

Drie van onze bestuursleden hebben belangstelling voor de cursus voor nieuwe bestuursleden, die de landelijke VPW regelmatig organiseert. Tenslotte zijn we bezig met de voorbereiding van de jaarvergadering, die gehouden zal worden op 14 april in Elst. Schrijf alvast in je agenda.

| Wies Sarot

■ VPW Groningen-Leeuwarden

• • • Op 29 oktober hebben we een algemene ledenvergadering gehouden waarin bisschop Gerard de Korte onze gast was. Het gesprek dat we hadden was een vervolg op de bijeenkomst die we vorig jaar hadden met de bisschop. We mogen terugzien op een goed gesprek dat was voorbereid door enkele bestuursleden en dat opviel door de gekozen werkvorm.

Uitgangspunt was het Bijbelverhaal over de storm op het meer (Mattheüs 14, 22-36). Op basis van dit verhaal zijn er vier thema's gekozen waarin ook de brief van bisschop (de jaren van de waarheid), het schrijven van paus Franciscus (*Evangelii Gaudium*) en de folder hierover, zijn meegenomen. De thema's waren:

1 Vertrouwen

Het beeld van een boot op het water wordt vaak gebruikt voor het beeld van de kerk. De jonge kerk is in angst, omdat zij het zwaar te verduren heeft vanwege tegenwind en hoge golven. Jezus is niet meer tastbaar in hun midden, en hun vertrouwen wordt op de proef gesteld. Wanneer ze Jezus' nabijheid ervaren, twijfelen ze nog: is het geen spook?

Gesprek

- Hoe staat het met ons vertrouwen in roerige tijden?
- Het geloofsvertrouwen in jezelf?
- Het vertrouwen dat je moet uitstralen in je werk?
- Waar stuurt jouw vertrouwen jou naar toe?

2 Vernieuwing

Petrus reageert op de geruststelling van Jezus: als U het echt bent, nodig mij dan uit om uit de boot te stappen, nodig mij uit om iets nieuws te proberen. Jezus nodigt hem uit: 'Kom'. En hij stapt uit de boot. Hij durft het aan, op grond van zijn vertrouwen in Jezus, om buiten de boot te stappen. Als je zo'n stap durft te zetten, dan weet je niet waar je uit zult komen...

Gesprek

- Hoe zit met onze ideeën over vernieuwing in ons werk, in onze parochies, naar de samenleving toe?
- Waar durven wij nieuwe wegen gaan? Dat kan op allerlei gebieden (catechese, exegetische, taalgebruik, communicatie, sfeer ...)

3 Loslaten

Totdat Petrus beseft wat hij doet. Hij heeft de boot losgelaten. Hij staat op woelig water. Hij ziet en voelt hoe krachtig de wind is. Zijn vertrouwen is weg. Hij gaat kopje onder. Wanneer hij overweldigd worden door wat er op ons af komt aan verdriet, pijn, onvrede, ongerechtigheid, zullen we net als Petrus roepen: help ons, red ons!

Gesprek

- Als wij alles blijven vasthouden wat wij al deden en wat er van ons verwacht wordt en ook nog eens nieuwe dingen willen uitproberen – vaak nog met grotere parochies en minder mensen – dan zullen we net als Petrus kopje onder gaan.
- Waar heb jij dingen durven loslaten?
- Waar zou je in je werk dingen willen loslaten om ruimte te maken voor nieuwe initiatieven?

4 Inspiratie

Jezus kan ook tegen ons zeggen: klein-gelovigen, waarom twijfelen jullie aan mij? Als Jezus en Petrus weer in de boot stappen wordt het weer rustig. De anderen vallen op hun knieën en danken hem en belijden hun geloof in Jezus. Weer aan wal konden de mensen gered

en genezen worden. In de ruimte van de gewone ontmoetingen gebeuren de wonderen. Ook in ons dagelijks leven, in ons dagelijkse werk. Daar waar wij de angst, de werkdruk, de twijfel kunnen loslaten. Dat kan ons inspireren om verder te gaan.

Gesprek

- Heb jij die momenten nog, dat er iets onverwachts gebeurt in je werk?
- Momenten waarop je denkt: kijk, daar gaat het nou om?
- Durf jij vrije ruimte te maken, even los van de agenda, waar spontane dingen kunnen gebeuren?

Intensief en diepgaand hebben we deze vragen met elkaar besproken en geluisterd naar elkaars verhalen. Een zeer waardevolle en inspirerende bijeenkomst!

| Wiebe Mulder

■ VPW Limburg

• • • Op woensdag 7 oktober 2015 organiseerde het studieverband *Pactief* voor VPW-leden een studiemiddag o.l.v. Dr. Frank Bosman over religie in onze geseculariseerde werkelijkheid van vandaag. Feiten spreken daar inmiddels boekdelen en met sprekende voorbeelden en een vleugje humor schetste hij de (kerkelijke) ontwikkelingen van de laatste jaren en de (on-) mogelijkheden voor de nabije toekomst.

In een *Theologie van de cultuur* gaat Bosman in onze werkelijkheid op zoek naar uitingen waarin het religieuze zich (opnieuw) uitdrukt en vormen vindt. Daarmee zeggend dat religie verre van verdwenen is. Tegelijk meent hij dat in

dit zoeken een groot deel van de bestaande vormen niet meer passen of minder herkend worden. Met illustrerende voorbeelden gaf hij aan dat in onze tijd (oude) religieuze betekenissen in andere, nieuwe vormen gestalte aannemen zonder dat daar onmiddellijk een groter (kerkelijk) kader omheen getrokken wordt. Zo onderzoekt hij o.a. moderne films, games en reclamespots om deze moderne vormen van religieuze verbeelding op het spoor te komen.

Het was een uitermate boeiende middag die op zeker moment een vervolg zal krijgen. De middag werd afgesloten met een gezamenlijke maaltijd in het klooster van de *Blauwe zusters* (SVD) in Steyl waar we te gast waren. Op die manier sloten we de boeiende middag op een amicale en informele manier af.

• • • Op donderdag 19 november organiseerde de afdeling de najaarsvergadering voor haar leden. Allereerst stond de landelijke ontwikkeling van de vereniging op het programma. De Limburgse afdeling begrijpt de lijn die door de landelijke ledenvergadering en het bestuur is ingezet, maar vindt het tegelijk jammer dat er weinig aan toekomstperspectief en andere dan de bestaande wegen onderzocht worden. Het maakt ook wel duidelijk waar het grootste gewicht aan belangenbehartiging ligt.

Pragmatisch gezien is de lijn van verantwoorde afbouw van de vereniging te begrijpen. Aan de andere kant speelt in de opstelling van de Limburgse afdeling mee dat je als organisatie de toeleiding op je vereniging bij voorbeeld kunt verbreden. De Limburgse afdeling is daar ei-

genlijk zelf een voorbeeld van. In zoverre hebben pastoraal werkers zonder zending ook als zodanig ooit onderdak gevonden binnen de landelijke vereniging. De vergadering spreekt unaniem de wens uit dit proces te blijven volgen.

Voor deze en andere zaken neemt één van de leden van de coördinatiegroep van de afdeling derhalve deel aan de landelijke bestuursvergaderingen. Onlangs heeft Hub van den Bosch deze taak overgedragen aan Guus Prevo. Guus is geen onbekende van het bestuur vanwege een aantal andere bestuurstaken. Wij wensen hem daarmee veel succes en danken Hub dat hij de afdeling altijd met veel bevoegdheid heeft vertegenwoordigd.

Het tweede gedeelte van de bijeenkomst stond de presentatie van een aantal diaconale projecten in Limburg centraal. Zo kwam de diaconale opstelling van een tweetal parochies in Geleen ter sprake waar gekozen is voor een laagdrempelige en integrale aanpak van diaconie. Daarnaast kwam specifiek het werken met jongeren ter sprake en de eigentijdse vormen die dat oplevert. Tenslotte werd het *HIP*-project westelijke mijnsteek toegelicht, dat zich bezighoudt met *Hulp In Praktijk*. Dat betreft dan allerlei klusjes en sociaal contact, met de bedoeling meer onderlinge verbondenheid te genereren. Een boeiend pallet aan diaconale betrokkenheid sterk verweven met de plaatselijke samenleving en de mogelijkheden die daarbinnen worden gevonden.

| Piet Linders

> Zie ook pagina 8: Nieuws van VPW Breda

Joyeux Noël

Ik neem je mee naar mijn vakantie, deze zomer, in de Dordogne. Ik ga je niet lastig vallen met fileleed, dampende motoren, met net voldoende benzine hebben om het volgende tankstation te halen. Met Christoffel aan je sleutelbos gaat het immers altijd goed!

Het was zondag, gewoon een dag om op het vakantiepark blijven, een boek te lezen, te gaan zwemmen, een wandeling te maken of..... ik besloot om een flinke fietstocht te gaan maken.

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

De avond er voor had ik alles ingepakt: voldoende eten en drinken, de routekaart, een opgeladen telefoon en heel veel zonnebrandcrème.

Na 2 uur fietsen naderde ik het eerste dorpje van enige betekenis: Montbron! Zo'n Frans dorpje waar wel een supermarkt is, een stuk of wat restaurants en een VVV die langer dan een uurtje per dag open is. En juist op dat moment, het moment waarop ik het dorpje in zoefde, begonnen de kerkklokken te luiden. Het was immers zondag....

En dan, begint het toch te knagen. Wat doe je? Het is zondag. Maar het is vakantie! Ik had een afspraak met mezelf: ik zou een flinke fietstocht maken, ik had de uren van de dag hard nodig want ik wist dat het die dag 38 graden zou worden... Ik moest kiezen: doorrijden of toch naar de kerk gaan in wielerkleding...

Ik besloot tot een compromis: een rondje om de kerk heen. Maar toen zag ik, midden op het kerkplein, een grote bos zonnebloemen. Een grote bos bloemen niet in de kerk, maar *buiten*. Bloemen die als het ware fluisterden: je bent welkom, hier is iets te doen, iets van betekenis. Ik besloot om die uitnodiging te aanvaarden.

Dus zette ik nog een keer flink aan om mijn fiets naast de kerk te zetten, niet wetende dat juist daar de pastoor liep. Eén van ons moest opzij gaan. Het was heel verstandig dat *hij* voor *mij* opzij sprong. Ik zei nog: 'Excuse moi'.... en hij? Hij begon spontaan een praatje, waar ik vandaan kwam, waar ik naar toe ging... Ik heb er geen spijt van 'het naar de kerk gaan'. Ik verloor geen tijd, ik kreeg er iets kostbaars voor terug. Bij binnenkomst zette ik keurig mijn helm af, werd welkom geheten en kreeg de liturgie van de zondag aangereikt. Met sierlijke letters stond er op gedrukt: Messe des Moissons, oogstdankdag! Vandaar die zonnebloemen op dat plein, buiten de kerk. Vandaar al die zonnebloemen aan de zijkant van iedere

kerkbank. Vandaar die prachtige offergang van granen en zaden. En omdat het toch feest was, was er ook een doop, een cantor met een gitaar, een pastoor die een *kort* preekje in eenvoudige woorden hield over paus Franciscus, over zijn Encycliek *Laudato Si* over de schepping en het Evangelie van die zondag.

En naarmate de viering verder ging werd de kerk voller en voller. Baby's mochten huilen, kinderen mocht door de kerk lopen, de cantor mocht zich vergissen in de toonhoogte van een gezang. Het leven werd gevierd en ik mocht meevieren, zittende op de achterste bank.

En iedereen kreeg als herinnering een hele klein broodje mee met daarop een korenaar gelijmd. En ik dacht: "Dat zal die pastoor niet zelf gemaakt hebben". Bij het uitgaan van de kerk, nam de één na de ander een zonnebloem uit die vaas op het kerkplein mee. Ik dacht: "ik ook" en met een zonnebloem aan mijn stuur fietste ik verder nadat een vreemdeling mij had toegewenst: *Bon Voyage!* Zo eenvoudig is gemeenschapsopbouw dus: je wordt welkom geheten en weer uitgezwaaid. Je wordt gezien, herkend, je mag er zijn, je doet er toe! Hoe je er ook gekleed gaat. En iedereen draagt zijn of haar steentje bij.

Daarom stuur ik die pastoor, voor dit practicum gemeenschapsopbouw, dit jaar een kerstkaart!